

Odgovor in vprašanje:

Kako bi se v ljudski šoli z drugimi nauki združeno pospeševalo umno, národno gospodarstvo in obertnijstvo?

Govoril v prvem obénem zboru ljudskih učiteljev na Kranjskem

Fel. Stegnar.

(Konec.)

6. Učitelj naj pri spisnih vajah i. t. d. tudi učence vadi, da kaj spisujejo o kmetijskih ali obertnijskih rečeh, p.: kako se drevesa cepijo, kako je dobro gnojišče narejeno; kje delajo na Kranjskem slamnike, kje plahte in mezlan in sifa, kje kose sekire, pile i. t. d., kje kujejo žeblje; kje kopljejo rudo, kje premog, kje železno, kje sreberno rudo, kako? i. t. d.

7. Učitelj naj posebno večje učence opominja pri pogovorih in pri spiski na kmetiške opravila v posamesnih mescih. p.: Ktera opravila so ta mesec na polji in travnikih? Kaj je treba pri živini? kaj na vertu in v vinogradu? kaj pri čebelah? kaj se dela v gojzdu? ktera so hišna opravila? Kedar je domá ali kje v bližnjem kraji sejm, naj učenci popisujejo, kaj je bilo na sejmu vse naprodaj, in po katerem kupu; kaj je bilo naj dražji, kaj naj bolj po ceni, od kod so prišli ti, od kod uni pridelki, kateri rokodelci so izdelovali te, kateri une reči itd.

8. Učitelj naj večje učence spodbada, da naj na paši ali domá zvečer izdelujejo različno kmetijsko orodje in mašine ali v resnični, ali v zmanjšani meri. Take reči naj nosijo v šolo kazat; učitelj naj potem pusti, da jih drugi učenci presojujejo, ali so prav in popolnoma, ali na napačno in nepopolnoma na-

šole ne bo kaj rada dajala; odkod bomo tedaj pričakovali pomoči, kakor od vlade in deželniñ zborov? — Pohiranje mežnarske bire je po nekterih krajih res čudno. Tako si v nekterih krajih učitelj snop pšenice na polji nažanje ali pa iz kozelca vzame; v nekterih krajih gre pa učitelj z gosli biro koledvat, da more zasluženó še enkrat služiti. Ko bi učitelj sam mogel opravljati mežnarijo, bi mu vsakako nekaj ostalo; nekdanji mežnarji, ki so naj več kakošno rokodelstvo znali, so bolje shajali, kakor sedaj učitelji, ki imajo vendar boljše plačo. Ako pa učitelj sam noče ali ne more mežnarije opravljati, mu pa kaj malega ali še celó nič ne ostaja iz mežnarskih prihodkov. To vsak lahko razume, ki vé, koliko človek leto in dan veljá. Če pa kateri hoče ali more sam opravljati, toliko bolje je zanj; če bo pa mežnarija pobiljšek, bo iz prisiljenega služabnika župnik imel dovoljnega delavca, ki bo pazil, da mu ne uide ta zaslužek. Orglarstvo pa tako spada k učiteljstvu, in če bo fajmošter zadovoljen z učiteljem, bo gotovo raji imel izprašanega orglavca, kakor pa tistega, ki zna le nekatere vižice na pamet. — Sploh pa sedanjí čas tirja, da je učitelj naj prvo učitelj, in da je za to službo plačan tolikanj, da more po svojem stanu spodobno živeti.

Pis.

rejeni; potem pa naj to sam določuje. Dasiravno imamo že v slovenščini veliko blagá o umnem gospodarstvu in obertnijstvu, vendar nimamo še prave knjige, ki bi vse te reči (realije) vkup obsegala in učiteljem in učencem v ljudski šoli v tem poduku pot kazala. Dobro bi bilo tedaj, da bi se taka koristna knjiga za ljudsko šolo spisala.

Da bi se pa ta prekoristni poduk v ljudski šoli mogel izverševati tako, kakor zahteva njegova imenitna naloga sedanjega časa, naj bodo pa naše ljudske šole zares ljudske, to je take, od katerih bode imelo ljudstvo zares pravi dobiček in blagor. V ljudskih šolah se mora podučevati vse le v maternem, ne pa v tujem jeziku. Od kod izvira napaka, da so naše ljudske šole naj več še vedno na starem mestu, kakor so bile pred več leti! Samo za to, ker se v naših šolah učenci le preveč morajo vbijati s tujim jezikom — in za vse drugo — za življenje potrebne reči — pa ni časa. Dobro je sicer, da se otrok vadi in navadi tujega jezika, toda, kaj pomaga, če ga ne zna toliko, da bi mu to v življenji kaj koristilo!

Ljudje, ki tiščé nemščine v naše ljudske šole, menijo, da so ljudske šole samo za to, da se otroci v njih pripravljajo za srednje in višje šole. Koliko jih šola dalje, koliko jih ostaja domá, to nam kažejo številke.

Da bi se pa v kaki šoli vsi učenci morali učiti kak nauk le za to, ker ga potrebujejo le nekteri iz med njih, je gotovo krivica, ki se ne more zagovarjati.

Ako hočemo tedaj, da se bodo naši učenci bolje in več v šoli učili, ne mučimo jih s tujim jezikom! Vsak národ ima pravico, da se izobražuje in ne zaostaja za drugimi národi; izobraževati pa se národ more le v svojem jeziku!

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

Iz Beneškega stopi cesta pri Pontablu na koroška tla; ko pride do Trebiža se zedini s tisto, ki pride iz Goriškega čez Predél po rajbelski dolini na Koroško. Ta cesta pelje od Terbiža naprej do Beljaka, nad Voceljem se združi s kranjsko cesto, ki derží čez Koren. Od Beljaka se nekoliko časa derží podravske ceste, ter jo zapusti pri Špitalu in potem gre po